

vnjatnyhprogramm-povysheniya-finansovoi-gramotnosti-prostyh-ljudei.html
(дата звернення: 01.04.2020).

3. Фінансова грамотність та захист прав споживачів у Польщі. Проект розвитку фінансового сектору FINREP URL: http://finrep.kiev.ua/download/finlit_poland_sep2012_ua.pdf. (дата звернення: 01.04.2020).

Пилипчук Людмила Василівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – д.е.н., професор Кізима Т. О.

ПРИЧИНИ ТА ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОЩАДНО-ІНВЕСТИЦІЙНУ ПОВЕДІНКУ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Важливою складовою фінансової поведінки домогосподарств є їх ощадно-інвестиційна поведінка, яку узагальнено трактують як сукупність дій членів таких господарств щодо акумуляції частини поточного доходу (у формі організованих та неорганізованих заощаджень) з метою його більш ефективного використання в майбутньому (насамперед за допомогою інструментів фінансового ринку) [1, с. 20-21].

Проте слід наголосити, що у сучасних умовах фінансової нестабільності низький рівень життя значної частини наших співвітчизників позбавляє їх можливості демонструвати активну фінансову поведінку. Адже цілком очевидно, що зреалізована в Україні модель економічних реформ була несприятливою для становлення середнього класу як гаранта та основної рушійної сили економічного розвитку будь-якої держави. Не секрет, що саме у поведінці цієї соціальної групи найбільш яскраво проявляється суперечність між свободою вибору тієї чи іншої максимально ефективної стратегії ощадно-інвестиційної поведінки та обмеженими фінансовими ресурсами, наявними у розпорядженні цієї частини населення.

Передусім зазначимо, що серед факторів, котрі найбільшою мірою впливають на ощадно-інвестиційну поведінку домогосподарств, доцільно виокремити дві групи чинників, а саме:

– соціально-економічні фактори, які передбачають наявність у домогосподарств необхідних фінансових ресурсів для формування потенційних заощаджень. Причому практика доводить, що за часів економічного спаду населення більше схильне до заощаджень, і саме в цей період сильніше вираженою є мотивація членів домогосподарств до накопичення коштів, тоді як у періоди економічного зростання більш вираженою є тенденція до споживання;

– ціннісні орієнтації, які безпосередньо впливають на вибір стратегії заощаджень. Тобто, заощаджуючи, члени домогосподарств фактично надають перевагу майбутньому потенційному доходу перед нинішнім задоволенням від споживання (по суті, майбутні доходи від різних форм заощаджень є для членів таких господарств свого роду певною винагородою за виявлену ними стриманість у теперішньому споживанні).

Відтак у сучасних економічних реаліях надзвичайно актуальною є необхідність формування стратегії та впровадження дієвих заходів щодо залучення заощаджень українських домогосподарств до інвестиційних процесів. Адже трансформація заощаджень населення в інвестиційні ресурси однаково вигідна всім суб'єктам економічної діяльності: реальна і фінансова сфери отримують додаткове джерело інвестицій, а населення – можливість підвищувати власний добробут за рахунок ефективного використання своїх заощаджень.

Проте слід акцентувати, що в сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки інвестиційні можливості українських домогосподарств все ще залишаються досить обмеженими внаслідок низки причин, які узагальнено можна об'єднати у дві групи:

– причини, пов'язані із економічною та психологічною неготовністю домогосподарств до реалізації активної ощадно-інвестиційної поведінки, серед яких: низький рівень оплати праці основних груп населення; значна диференціація доходів домогосподарств як за регіонами, так і певними соціальними групами; високий рівень споживчих витрат (близько 90% у структурі сукупних витрат домогосподарств України упродовж останніх років [2]); недостатня інформованість, обізнаність і психологічна неготовність членів домогосподарств до вкладення своїх коштів у новітні альтернативні фінансові інструменти та відсутність мотивації до інвестування через негативний попередній досвід тощо;

– причини інституційно-інфраструктурного характеру: низька ліквідність вітчизняного фінансового ринку через обмежений набір зрозумілих для пересічного інвестора фінансових інструментів; значне розшарування роздрібних інвесторів (з одного боку, на ринку зустрічаються досить обізнані професіонали, а з іншого – більшість потенційних інвесторів, які майже не знайомі зі специфікою роботи на фінансовому ринку та власними можливостями діяльності на ньому); слабкий розвиток інфраструктури та не до кінця врегульована законодавча база, що регулює діяльність фінансових посередників тощо.

Однак особливе місце в процесі стимулювання та оптимізації ощадно-інвестиційної поведінки домогосподарств відводимо фінансовій грамотності, тобто наявності необхідних знань щодо специфіки функціонування фінансового ринку та вмінню членів домогосподарств застосовувати ці знання на практиці і адекватно реагувати на зміну фінансового середовища. Відтак переконані, що для того, аби населення мало змогу переходити до активних стратегій фінансової поведінки, воно повинно (звичайно, крім отримання належного рівня доходів) також володіти і певним, хоча б мінімальним набором фінансових знань щодо основних тенденцій, які спостерігаються на фінансовому ринку України.

Таким чином, у сучасних умовах найвагомішими пріоритетами державної політики стимулювання ощадно-інвестиційної поведінки населення, на наш погляд, мають стати: підвищення рівня фінансової грамотності та популяризація ощадно-інвестиційної ідеології і культури серед населення, підвищення надійності систем захисту організованих заощаджень домогосподарств, розвиток фінансового посередництва та урізноманітнення фінансових інструментів для їх використання пересічними громадянами.

Література:

1. Кізима Т. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу. Світ фінансів. 2011. Вип. 4. С. 19-26.

2. Доходи і витрати населення України / Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.04.2020).